

Original article

Üniversite Öğrencilerinin Akran İlişkilerinin Akran Zorbalığı, Sosyal Beceriler ve Çatışma Çözme Becerilerine Yönelik İhtiyaçlar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Investigation of the Relationship Between University Students' Peer Relationships and Their Needs Regarding Peer Bullying, Social Skills, and Conflict Resolution Skills

Okan Bıçak ^a & Lokman Koçak ^{b, *}

^a Department of Guidance and Psychological Counseling, Faculty of Education, Erzincan Binali Yıldırım University, Erzincan, Türkiye

^b Department of Guidance and Psychological Counseling, Faculty of Education, Bayburt University, Bayburt, Türkiye

Özet

Bu araştırmanın temel amacı beliren yetişkinlik çağındaki bulunan üniversite öğrencilerinin akran ilişkilerini; akran zorbalığı, sosyal beceriler ve çatışma çözme becerilerine ihtiyaç duyma kavramları açısından incelemektir. Literatürdeki akran ilişkileri üzerine yapılan çalışmaların sıklıkla daha alt eğitim kademelerinin üzerinde yoğunlaştığı görülmüştür. Beliren yetişkinlik çağındaki bulunan üniversite öğrencilerinin de akran ilişkilerinin incelenmesi ile bu boşluğun doldurulmaya çalışılması araştırmanın özgün değerini ifade etmektedir. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu 2023-2024 eğitim öğretim yılında Bayburt Üniversitesinde öğrenim gören ve yaşları 18 ile 25 yaş aralığında değişen 247 kadın (%69,6) ve 108 erkek (%30,4) olmak üzere toplam 355 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmada veriler "Üniversite Öğrencilerinde Akran Zorbalığını Belirleme Ölçeği", "Sosyal Beceriler Ölçeği" ve "Çatışma Çözme Becerilerine Yönelik İhtiyaçlar Ölçeği" ile toplanmıştır. Veriler toplandıktan sonra SPSS paket programında incelenip araştırmanın amacına uygun analizler yapılmıştır. Araştırmada veri analizi için Bağımsız T – Testi, Pearson korelasyon analizi ve çoklu doğrusal regresyon analizleri kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda, üniversite öğrencilerinde akran zorbalığı türlerinin cinsiyete göre farklılaştığı, çatışma çözme becerilerine yönelik ihtiyaçlar ile zorbalık türleri arasında yüksek düzeyde pozitif ve anlamlı ilişki olduğu ve zorbalık türlerinin çatışma çözme becerilerine yönelik ihtiyaçlardaki varyansın %41'ini açıkladığı belirlenmiştir. Ayrıca sosyal beceri ile zorbalık türleri arasında anlamlı ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular, ilgili alanyazın ışığında tartışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Beliren Yetişkinlik, Akran Zorbalığı, Çatışma Çözme Becerilerine Yönelik İhtiyaçlar, Sosyal Beceri

Abstract

The primary aim of this study is to examine the peer relationships of university students in emerging adulthood in terms of peer bullying, social skills, and the need for conflict resolution skills. Previous studies in the literature on peer relationships have predominantly focused on lower levels of education. Investigating the peer relationships of university students in emerging adulthood contributes to filling this gap and highlights the originality of the current research. The study employed a quantitative research method, specifically a correlational survey model. The study group consisted of 355 university students enrolled at

* Corresponding author:

Lokman Koçak is an assistant professor in Bayburt University. He conducts research in the fields of positive psychology and schema therapy. He has lived and worked in Bayburt, Türkiye.
Email: lokmankocak@bayburt.edu.tr

Bayburt University during the 2023–2024 academic year, including 247 female students (69.6%) and 108 male students (30.4%), aged between 18 and 25 years. Data were collected using the “Peer Bullying Determination Scale for University Students,” the “Social Skills Scale,” and the “Needs for Conflict Resolution Skills Scale.” After data collection, analyses were conducted through the SPSS statistical package program in line with the research objectives. Independent Samples t-test, Pearson correlation analysis, and multiple linear regression analysis were applied to analyze the data. The results indicated that the types of peer bullying significantly differed by gender, that there was a strong positive and significant relationship between the need for conflict resolution skills and types of bullying, and that types of bullying explained 41% of the variance in the need for conflict resolution skills. Furthermore, no significant relationship was found between social skills and types of bullying. The findings were discussed in light of the relevant literature.

Keywords: Emerging Adulthood, Emerging Adulthood, Peer Bullying, Needs for Conflict Resolution Skills, Social Skills

Received: 18 August 2025 * **Accepted:** 05 December 2025 * **DOI:** <https://doi.org/10.29329/jeps.2025.1400.3>

GİRİŞ

Hayat dilimi içerisinde beliren yetişkinlik çağı olarak adlandırılan 18-25 yaş arası, üniversite öğrencilerinin içerisinde bulunduğu gelişim dönemidir. Beliren yetişkinlik dönemi, ergenlik ile yetişkinlik dönemi arasında yer alan bir geçiş dönemidir (Arnett, 2000). Beliren yetişkinlik çağı psikolojik açıdan yaşam doyumunun yüksek olduğu yıllardır. Bu dönem en büyük ikilemleri, büyük fırsatları, riskleri ve düş kırıklıklarını bulunduran bir gelişim evresidir (Kırdök, 2019; Arnett, 2000). Arnett (2006), bu dönemin kendine has beş özelliği olduğunu ifade etmiştir: kimlik keşfi, istikrarsızlık, kendine odaklanma, arada kalmışlık ve olasılıklar. Kimlik keşfi, bireyin ne yapmak istediğini aramasıdır. Bir önceki gelişim evresi olan ergenlikte ortaya çıkan kimlik arayışı bu dönemde de etkisini göstermektedir. Beliren yetişkinlik dönemi içinde olan birey sürekli bir değişkenlik ve kararsızlık içindedir, sık sık rol değişikliği yaşar ve bu durum istikrarsızlık olarak adlandırılır. Beliren yetişkin kendi ayaklarının üzerinde durmak, kendi kararlarını almak aynı zamanda uygulamak ister bu duruma kendine odaklanma denir ve bu durum benmerkezcilikten farklıdır. Birey yetişkinliğin getirdiği sorumluluklara yalnızca zaman içinde alışabilir. Ergen ve yetişkin olmak arasında gidip gelen birey arada kalmışlık hissi yaşar. Bu gelişim döneminde yer alan birey için belirgin olan çok az şey vardır yani önünde neredeyse sonsuz olasılık bulunmaktadır. Birey genelde bu yaş aralığında geleceği iyimser olarak algılamaktadır.

İnsanın sosyal bir varlık olması nedeni ile arkadaşlık ilişkileri önemlidir ve insanlar genel olarak arkadaşlarını akranlarından seçerler. Neredeyse her ilişkide görüldüğü gibi akran ilişkilerinde de sorunlar görülmektedir ve akran zorbalığı bu sorunlardan biridir. Akran zorbalığı ilk olarak Olweus (1993) tarafından tanımlanmıştır. Bir davranışın zorbalık olması için kasıtlı ve sürekli olması, zorba ve kurban arasında fiziksel ya da psikolojik anlamda güç dengesizliği olması gerekmektedir (Olweus, 1993). Akran

zorbalığında tanımlanmış roller bulunmaktadır. Kendilerinden daha güçsüz kişilere zorba davranışlarda bulunanlara “zorba”, bu davranış biçimine maruz kalan ve güç dengesizliğinden ötürü kendini savunamayanlara “kurban”, hem zorbalık yapan hem de kurban rolünde olanlara “zorba/kurban” ve zorbalığa uğramayan hem kurbanı hem de zorbayı gözlemleyene ise “seyirci” denmektedir (Yıkılmaz, 2024). Akran zorbalığı sık görülen bir olgudur. Üniversite öğrencilerinde zorbalığı inceleyen çalışmalar ışığında, Çin’de üniversite öğrencilerinin %15’inin (Sinkkonen vd., 2015), İspanya’da ise %62,2’sinin (Sanchez vd., 2017) akran zorbalığına uğradığı görülmüştür. Türkiye’de ise üniversite öğrencilerinin %17’sinin akran zorbalığına maruz kaldığı belirtilmiştir (Özkal ve Pişkin, 2011). Öz ve Levent’ in (2022) 14 öğretim elemanı ile gerçekleştirmiş olduğu nitel bir çalışma da üniversite öğrencileri arasında sözel zorbalık türünün yaygın olduğu belirtilmiştir. Yaşamın herhangi bir evresinde maruz kalınan zorbalığın ilerleyen yılları da etkilediği söylenebilir (Kaya ve Arslan, 2022). İngiltere’de 7771 katılımcının dâhil olduğu bir çalışma akran zorbalığının kalıcı etkilerini göstermektedir. Katılımcıların 23 ile 50 yaş arasında yaşadıkları psikolojik problemler incelenmiş ve 7-11 yaş arasında akran zorbalığına maruz kalan katılımcıların, zorbalığa maruz kalmayan katılımcılara göre depresyon, anksiyete ve intihar düşüncesini daha yüksek oranla yaşadıklarını bulgulamıştır (Takizawa, Maughan ve Arseneault, 2014). Küçükşen ve arkadaşlarının (2023) yaptığı çalışma da ergenlikte maruz kalınan zorbalığın, üniversite yıllarında sosyal duyarlılık ve duyuşsal kontrol becerilerini etkilediğini göstermektedir.

Bireyin tatmin edici bir yaşam sürmesinde toplumla uyumlu bir ilişki içerisinde bulunması önemli bir etkidir. Sağlıklı bir sosyal uyum geliştirmek için bireyin sahip olması gereken yeterlilikler ise sosyal beceri olarak tanımlanmaktadır (Bozgün ve Pekdoğan, 2018). Yeterli düzeyde sosyal becerilere sahip olan bireylerin, yaşamın ilerleyen yıllarında daha sağlıklı ve güvenli iletişim kurdukları görülmüştür. (Kabasakal ve Çelik, 2010). Alanyazın incelendiğinde çeşitli sosyal beceri sınıflandırmaları bulunsu da genel olarak bir diyalogu başlatıp sürdürebilme, akran ilişkileri kurabilme, sözel ya da sözel olmayan iletişim becerilerini etkin olarak kullanabilme, hak ve sorumluluklarının farkında olma, işbirliği yapabilme olarak ifade edilebilir (Değirmenci, 2022; Turgut, 2021). Sosyal becerilerin gelişmiş olması öğrenciler üzerinde büyük öneme sahiptir. Tayland’ da lisans öğrencileri üzerinde bir araştırma sosyal becerilerin akademik performans üzerinde olumlu etkisi olduğunu gösterdiğini bulgulamıştır (Palahan, 2022). Ayrıca Tatar ve Ayhan (2023) yaptıkları çalışmada düşük akademik performans gösteren öğrencilerin öğrenmelerini güçleştiren sosyal beceriler taşıdığını belirtmişlerdir. Beşel (2023) yaptığı çalışmada sosyal becerilerin artması durumunda hem zorba hem de kurban olma rollerinin azaldığını göstermiştir. Sosyal becerileri gelişmiş olan öğrencilerin çatışma çözme becerilerinin de gelişmiş olduğu Ekşi ve diğerlerinin (2019) çalışmasının bulguları arasındadır.

Çatışma, birinin davranışları diğerinin ihtiyaçlarına zıtlık gösteriyor, doyum sağlamasını engelliyor ya da görüşleri farklılık gösteriyorsa bu uyumsuzluk durumuna verilen isimdir (Erem, 2008).

İletişim becerilerindeki eksiklik çatışmalara neden olabilir. Çatışmalar, inançlardan, normlardan, hayata yaklaşım tarzından ya da değer farklılıklarından kaynaklanabilir (Sabır, 2024). Çatışma çözme, taraflar arasında yaşanan uyuşmazlığın son bulması amacıyla, tarafların uyuşmazlığı gidermek için toplanıp çaba gösterme sürecidir. (Koruklu vd., 2015; Sabır, 2024). Çatışma çözme becerileri, bireyin çatışma esnasında başvurduğu çözüm yolları olarak tanımlanabilir. Johnson ve Johnson (1991) yılında çatışma çözme stillerini farklı hayvanlar ile simgeleştirerek açıklamışlardır. Kaplumbağa stilinde, amacın ve ilişkinin bir önemi yoktur. Kaplumbağaların tehlike anında kabuklarına çekilmeleri gibi, çatışmadan zararlı çıkacağını anlayan kişi de karşısındakinin gücünü ve haklılığını kabul ederek geri çekilir. Baykuş stratejisinde bütün tarafların istekleri ve ihtiyaçları önemsenmektedir. Uzlaştırma çabası içinde olunur. Köpekbalığı stilinde kişi ilişkiyi önemsemez sadece amaca odaklanır. Kaybeden taraf olmamak için neredeyse her yol mubah görülür. Tilki yaklaşımında kişi bazı isteklerinden fedakârlık eder ve aynısı karşı taraftan da bekler. Kazan-kazan ilişkisi görülür. Oyuncak ayı yaklaşımını benimseyen bireyler ilişkilerine önem verirler ve karşı tarafı kendilerinden daha çok düşünme eğilimindedirler (Johnson ve Johnson, 1991). Çatışma çözme becerilerine insanlar hayatın neredeyse her alanında ihtiyaç duymaktadır ve becerilerin çeşitli değişkenlerle ilişkisi vardır. Karahan (2005) gerçekleştirdiği deneysel çalışmada çatışma çözme becerileri eğitimi alan üniversite öğrencilerinin güvengenlik becerilerinin arttığını gözlemlemiştir. Schroeder vd. (2000) uyguladıkları müdahale programının sonucunda çatışma çözme stratejileri edinmenin sosyal becerileri geliştirerek iş birliği ile çalışmayı arttırdığını bulgulamıştır. Gündoğdu ve diğerlerinin (2011) üç farklı üniversiteden 2930 katılımcı ile yaptığı çalışmanın bulguları çatışma çözme becerileri yüksek olan öğrencilerin kaygı düzeylerinin daha düşük olduğunu göstermiştir. Çatışma çözme becerilerine ihtiyaç duymanın zorbalıkla ilişkisi düşünüldüğünde, zorbalığa maruz kalan bireylerin çatışma çözmeye yönelik ihtiyaçlarının artması beklenilebilir. Kolburan (2016), akran zorbalığından sadece kurbanın değil zorbanın da zarar gördüğünü ve her iki tarafında çatışma çözme becerilerine ihtiyaç duyduğunu ifade etmiştir.

Bu araştırmanın önemi; sosyal bir varlık olması sebebiyle yakın ilişkiler kurmaya ihtiyaç duyan bireylerin, üniversite çağındaki yakın ilişkilerini etkileyen faktörler açısından bilgi sunacak olmasıdır. Üniversite öğrencilerinin akran ilişkilerini sosyal beceriler, akran zorbalığı ve çatışma çözme becerilerine yönelik ihtiyaçlar bağlamında incelenmesi ve ölçekler yoluyla ölçülmesinin bundan sonra yapılacak çalışmalara katkı sunması beklenmektedir. Üniversite öğrencilerinde bu üç kavramı beraber inceleyen bir araştırma bulgusuna rastlanılmamıştır. Literatürdeki akran ilişkileri üzerine yapılan çalışmaların daha alt eğitim kademelerinin üzerinde yoğunlaştığı görülmüştür. Beliren yetişkinlik çağında bulunan üniversite öğrencilerinin de akran ilişkilerinin incelenmesi ile bu boşluğun doldurulmaya çalışılması araştırmanın özgün değerini ifade etmektedir. Araştırmanın temel amacı beliren yetişkinlik çağında bulunan üniversite öğrencilerinin akran ilişkilerini; akran zorbalığı, sosyal beceriler ve çatışma çözme becerilerine ihtiyaç duyma kavramları açısından incelemektir. Araştırmanın alt amaçları ise şu şekildedir;

- 1) Üniversite öğrencilerinde sosyal beceriler, çatışma çözme becerilerine yönelik ihtiyaçlar ve akran zorbalığı cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
- 2) Üniversite öğrencilerinde sosyal beceriler, akran zorbalığı ve çatışma çözme becerilerine yönelik ihtiyaçlar arasında bir ilişki var mıdır?
- 3) Üniversite öğrencilerinde akran zorbalığı türleri, çatışma çözme becerilerine yönelik ihtiyaçları ne kadar yordamaktadır?

YÖNTEM

Araştırmanın yöntemi nicel araştırma desenlerinden ilişkisel tarama araştırmadır. İlişkisel tarama modeli, iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişki ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilen araştırmalardır (Fraenkel vd., 2012). Araştırmada ele alınan değişkenlerin ilişkilerinin ortaya konması amacıyla bu araştırma deseni seçilmiştir. Bu araştırmanın çalışma grubunu üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmaya, Bayburt Üniversitesi'nden alınan etik kurul izni ile başlanmıştır (Karar Tarihi: 05.06.2023, Sayı: E-82795991-020-136206) Araştırmanın örneklemini Bayburt Üniversitesi öğrencileri oluşturmuştur. Veriler Google form aracılığı ile çevrimiçi yöntemle toplanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, 18 ile 25 yaş aralığında 247 kadın (%69.6) ve 104 erkek (%30.4) olmak üzere toplam 355 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmada uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Uygun örnekleme yöntemi, zaman, para ve işgücü kaybını azaltarak araştırmacının ulaşabildiği kişilerden veri toplamasını içerir (Büyüköztürk vd., 2009). Araştırmaya katılımda gönüllük esas alınmıştır. Veriler toplandıktan sonra SPSS paket programında incelenip araştırmanın amacına uygun analizler yapılmıştır.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik özelliklerini ilişkin istatistikler

Özellikler	F	%
Cinsiyet		
Kadın	247	69,6
Erkek	108	30,4
Yaş		
18-20	146	41,1
21-23	194	54,57
24-26	11	4,33

Araştırmaya katılan kişilerin demografik özellikleri incelendiğine, çalışmaya katılan 355 kişinin 247'sini (%69,6) kadın, 108'ini (%30,4) erkek üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Katılımcıların yaş aralıkları incelendiğinde ise 18-20 yaş aralığında 146 kişinin (%41,1), 21-23 yaş aralığında 194 (%54,57) kişinin ve 24-26 yaş aralığında ise (%4,33) bulunduğu görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama sürecinde Google formlardan yararlanılmıştır. Veri toplama araçlarına ait bilgiler aşağıdadır.

Üniversite Öğrencilerinde Akran Zorbalığını Belirleme Ölçeği

Öğrencilerinde Akran Zorbalığını Belirleme Ölçeği, Özkal (2011) tarafından geliştirilmiştir. Zorbalığın psikolojik sorunlarla ilgisini ve zorbalığı ölçmektedir. Üniversite öğrencilerine uygulanabilir. Dışlama, fiziksel zorbalık, söylenti yayma, ideolojik zorbalık, cinsel zorbalık ve siber zorbalık olmak üzere 6 alt ölçeği vardır. Geçerlik çalışmaları kapsamında yapı geçerliğini incelemek üzere sık kullanılan iki yöntemden biri olan faktör analizi (Büyüköztürk, vd., 2009) kullanılmıştır. Faktör analizini yapmadan önce verinin toplandığı örneklem büyüklüğünün uygunluğuna bakmak üzere Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testinin sonucuna bakılmıştır. Sonuç. 82 çıkmıştır. Bu değer örneklem büyüklüğünün faktör analizi yapabilmek için yeterli olduğunu göstermiştir. Bartlett küresellik testinin sonucu verilerin çok değişkenli normal dağılımdan gelip gelmediğine ilişkin bilgi verir. Buna göre $\chi^2 = 16051,35$ ($p < 0.01$) sonucu dağılımın normal olduğunu göstermektedir. Ölçeğin güvenilirliğini tespit etmek amacıyla Cronbach Alpha analizi yapılmış ve 0.96 sonucu elde edilmiştir. Bu değer 0.70 değerinden yüksek olması nedeniyle ölçek güvenilir kabul edilmiştir (Büyüköztürk, 2009).

Sosyal Beceriler Ölçeği

Sosyal Beceriler Ölçeği, Yüksel (1998) tarafından Türk kültürüne uyarlanmıştır. Ölçekte beşli Likert tipi dereceleme yapılmaktadır. Bir kişi envanterin bütününden toplam puan olarak en düşük 90, en yüksek ise 450 puan alabilir. Alt ölçeklerden ise en az 15 en çok ise 75 puan alınabilmektedir. Ölçeğin değerlendirilmesi her bir alt ölçek için ayrı olarak yapılmaktadır. Ölçekten elde edilen puanlar ilgili alt ölçek açısından bireyin sosyal beceri davranışları ile ilgili fikir vermektedir. Yapılan test tekrar test analizlerinde toplam puan iç güvenilirlik katsayısı $r = .94$, alt bilyutlarında ise .81 ile .96 arasında bulunmuştur. Ölçeğin güvenilirliğini tespit etmek amacıyla Cronbach Alpha analizi yapılmış ve 0.92 sonucu elde edilmiştir. Bu değer 0.70 değerinden yüksek olması nedeniyle ölçek güvenilir kabul edilmiştir (Büyüköztürk, 2009).

Çatışma Çözme Becerilerine Yönelik İhtiyaçlar Ölçeği

Çatışma Çözme Becerilerine Yönelik İhtiyaçlar Ölçeği, Koruklu vd. (2015) tarafından uyarlanmıştır. Tek boyut ve 19 maddeden oluşmaktadır. Çatışma çözme, çatışma çözme becerileri ve çatışma çözmeye yönelik ihtiyaçları ölçmektedir. Beşli Likert tipi kullanılmaktadır. Puan arttıkça ölçülen değere ilişkin özelliğin fazla olduğu gözlemlenmektedir. Ölçeğin Türk kültürüne çevirisi birbirinden bağımsız dört rehberlik ve psikolojik danışma alanı akademisyeni tarafından yapıldıktan sonra araştırmacılarca tek bir forma dönüştürülmüştür. Cronbach alfa ve McDonald omega katsayıları, madde toplam korelasyonları ve üst-alt %27'lik gruplar için t-testleri hesaplanmıştır. Tüm bulgular

ölçeğin iç tutarlılık açısından güvenilir olduğunu göstermiştir. Doğrulayıcı faktör analizleri sonucunda ölçeğin yapı geçerliliği doğrulanmıştır.

Veri Analizi

Öncelikle, dağılım normallik açısından incelenmiş, verilerin normal dağılıma uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla çarpıklık ve basıklık değerleri gözden geçirilmiştir. Değişkenlerin çarpıklık değerlerinin 1.45 ile -1.32 aralığında; basıklık değerlerinin ise .96 ile -1.21 aralığında değişmesi ve değerlerin -1.5 ile +1.5 aralığında yer alması verilerin normallik açısından kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermektedir (Tabachnick ve Fidell, 2020).

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerine dayalı olarak verilerin istatistiksel analizleri sonucu elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Araştırma verilerinin analizine başlamadan önce, ölçek puanlarına ilişkin tanımlayıcı istatistikler detaylı bir şekilde incelenmiştir. Araştırmada kullanılan ölçekler Üniversite Öğrencilerinde Akran Zorbalığını Belirleme Ölçeği, Sosyal Beceriler Ölçeği ve Çatışma Çözme Becerilerine Yönelik İhtiyaçlar Ölçeğidir. Bu ölçeklere ait betimleyici istatistikler Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Ölçeklerle İlgili Betimleyici İstatistikler

<i>Değişkenler</i>	<i>En Düşük</i>	<i>En Yüksek</i>	<i>$\bar{X}$</i>	<i>Ss</i>	<i>Çarpıklık</i>	<i>Basıklık</i>
<i>SZ</i>	4	16	5.01	2.15	2.68	7.28
<i>CZ</i>	6	24	7.67	3.03	2.68	8.2
<i>SYZ</i>	6	24	7.45	2.85	2.13	2.03
<i>İZ</i>	11	44	13.96	5.96	2.71	2.36
<i>DZ</i>	13	52	20.69	8.00	1.42	1.96
<i>FZ</i>	11	44	13.96	5.96	2.71	2.32
<i>SB</i>	30	150	86.31	21.18	-0.56	0.55
<i>ÇÇBYİ</i>	19	76	32.95	10.58	1.10	1.40

Kısaltmalar: ÇÇBYİ; Çatışma Çözme Becerilerine Yönelik İhtiyaçlar, SB; Sosyal Beceri, DZ; Dışlama, FZ; Fiziksel Zorbalık, SYZ; Söylenti Yayma, İZ; İdeolojik Zorbalık, CZ; Cinsel Zorbalık, SZ; Siber Zorbalık

Tablo 2’ de ki veriler incelendiğinde Zorbalık Ölçeğinin toplam puanlarında en düşük puan 45, en yüksek puan 163 olduğu görülmüştür. Katılımcıların zorbalık ölçeğinde puan ortalamaları 61.30, standart sapmaları ise 20.02’dir. Zorbalık ölçeğinin alt ölçeklerinden olan siber zorbalık ölçeğinden ise alınan en düşük puan 4, en yüksek puan ise 16’dır. Aynı ölçekten alınan puanların ortalaması 5.01 standart sapması 2.15’tir. Cinsel zorbalık ölçeğinden alınan en düşük puan 6, en yüksek puan ise 24’tür. Cinsin zorbalık ölçeğinden alınan puanların ortalaması 7.67, standart sapması ise 3.03’tür. Söylenti yayma zorbalığından alınan en düşük puan 6, en yüksek puan 24 ve katılımcıların söylenti yayma

zorbalığından aldıkları puanların ortalaması 7.45 ve standart sapmaları 2.85'dir. İdeolojik zorbalık ölçeğinden alınan en düşük puan 11, en yüksek puan 44 olarak görülmüştür. Katılımcıların ortalama puanları 13.96, standart sapmaları 5.96'tır. Dışlanma zorbalığından alınan en düşük puan 13, en yüksek puan 52'dir. Katılımcıların aldıkları puanların ortalaması 20.69'dur. Aynı ölçekten alınan puanların standart sapması ise 8'dir. Zorbalığın ölçeğinin son alt ölçeği olan fiziksel zorbalık ölçeğinden alınan en düşük puan 11, en yüksek puan ise 44'tür. Katılımcıların ortalaması 13.96, standart sapması ise 5.96 olarak belirlenmiştir.

Sosyal beceriler ölçeğinden alınan en düşük puan 30, en yüksek puan ise 150'dir. Katılımcıların sosyal beceriler ölçeğinden aldıkları puanların ortalamaları ise 86.31, standart sapmaları ise 21.18 olarak belirlenmiştir. Katılımcıların çatışma çöme becerilerine yönelik ihtiyaçlar ölçeğinden aldıkları en düşük puan 19, en yüksek puan ise 76 olarak görülmüştür. Katılımcıların bu ölçekten aldıkları 32.95, standart sapma ise 10.58 olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3. Sosyal Beceriler Ölçeği (SB), Çatışma Çözme Becerilerine Yönelik İhtiyaçlar Ölçeği (ÇÇBİ), Üniversite Öğrencilerinde Akran Zorbalığı Ölçeği (Z) Ve Alt Boyutlarından Alınan Puanların Cinsiyete Göre Farklılaşma Düzeyine İlişkin Bağımsız *t*-Testi Bulguları

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	Sd	<i>t</i>	<i>p</i>	Cohen's <i>d</i>
Z	Kadın	247	58.72	16.82	1.07	-3.74	0.00**	0.40
	Erkek	108	67.21	24.99	2.40			
SZ	Kadın	247	59.84	4.88	1.92	-1.76	0.78	
	Erkek	108	31.22	5.32	2.58			
CZ	Kadın	247	7.34	2.60	0.16	-3.19	0.02*	0.34
	Erkek	108	8.44	3.73	0.35			
SYZ	Kadın	247	7.21	2.29	0.14	-2.49	0.01**	0.25
	Erkek	108	8.02	3.80	0.36			
İZ	Kadın	247	17.27	6.33	0.56	-1.58	0.11	
	Erkek	108	18.89	6.86	0.54			
DZ	Kadın	247	20.27	7.66	0.48	-1.49	0.13	
	Erkek	108	21.64	8.67	0.83			
FZ	Kadın	247	12.68	4.24	0.26	-2.42	0.00**	
	Erkek	108	16.90	7.99	0.76			0.65
SB	Kadın	247	85.19	21.26	1.35	-1.52	0.13	
	Erkek	108	88.87	20.87	2.00			
ÇÇBYİ	Kadın	247	31.63	9.29	0.59	-3.63	0.00**	0.39
	Erkek	108	35.99	12.60	1.21			

* $p < .05$, ** $p < .01$

Kısaltmalar: ÇÇBYİ; Çatışma Çözme Becerilerine Yönelik İhtiyaçlar, SB; Sosyal Beceri, DZ; Dışlama, FZ; Fiziksel Zorbalık, SYZ; Söylenti Yayma, İZ; İdeolojik Zorbalık, CZ; Cinsel Zorbalık, SZ; Siber Zorbalık

Verilen analiz sonuçlarına göre zorbalık ölçeğinin genel toplamında erkek ve kadın katılımcılar arasında anlamlı bir fark görülmüştür ($p<0.05$). Erkeklerin kadınlara göre daha fazla zorbalığa uğradığı bulgulanmıştır. Siber zorbalık, ideolojik zorbalık ve dışlanma zorbalıklarında cinsiyete göre bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Kadınların siber zorbalık ortalamaları ($\bar{X}=59.84$), erkeklere göre ($\bar{X}=31.22$) daha yüksek olduğu görülmüştür. İdeolojik zorbalık ve dışlanma zorbalıklarında ise erkeklerin ortalamaları ($\bar{X}=18.89$; $\bar{X}=21.64$) kadınlara göre ($\bar{X}=17.27$; $\bar{X}=7.66$) daha yüksek olduğu görülmüştür. Cinsel zorbalık alt ölçeğinden elde edilen bulgulara göre cinsiyete göre farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$) ve erkekler ($\bar{X}=8.44$) kadınlara göre ($\bar{X}=7.34$) daha fazla cinsel zorbalığa uğramaktadır. Söylenti yayma zorbalığı alt ölçeğinde cinsiyete göre anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$). Erkekler ($\bar{X}=8.02$) kadınlara göre ($\bar{X}=7.21$) daha fazla söylenti yayma zorbalığına maruz kalmaktadır. Fiziksel zorbalık ölçeğinde cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Erkekler ($\bar{X}=16.90$) kadınlara göre ($\bar{X}=12.68$) daha fazla fiziksel zorbalığa maruz kalmaktadır. Sosyal beceriler ölçeğinde ise cinsiyete göre bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Çatışma çözme becerilerine yönelik ihtiyaçlar ölçeğinde ise cinsiyete göre anlamlı bir fark vardır ($p<0.05$). Erkekler ($\bar{X}=35.99$) kadınlara göre ($\bar{X}=31.63$) çatışma çözme becerilerine yönelik daha fazla ihtiyaç duyduğu görülmektedir.

Tablo 4. Çatışma Çözme Becerilerine Yönelik İhtiyaçlar, Akran Zorbalığı ve Sosyal Beceriler Arasındaki İlişkiler

Değişken	$\bar{x}$	Ss	1	2	3	4	5	6	7	8
1. ÇÇBYİ	32.79	10.54	—							
2. SB	94.03	13.49	.12*	—						
3. D	20.65	7.91	.48**	-.01	—					
4. FZ	19.95	5.96	.54**	-.05	.43**	—				
5. SY	7.43	2.82	.52**	-.02	.48**	.65**	—			
6. İZ	6.45	2.87	.51**	.01	.45**	.59**	.74**	—		
7. CZ	7.63	3.00	.55**	-.03	.47**	.73**	.72**	.69**	—	
8. SZ	5.01	2.15	.49**	.02	.34**	.59**	.72**	.63**	.72**	—

* $p<0.05$, ** $p<0.01$

Kısaltmalar: ÇÇBYİ; Çatışma Çözme Becerilerine Yönelik İhtiyaçlar, SB; Sosyal Beceri, DZ; Dışlama, FZ; Fiziksel Zorbalık, SYZ; Söylenti Yayma, İZ; İdeolojik Zorbalık, CZ; Cinsel Zorbalık, SZ; Siber Zorbalık

Tablo 4 incelendiğinde, çatışma çözme becerilerine yönelik ihtiyaçlar ile dışlama ($r=.48$, $p<.01$), fiziksel zorbalık ($r=.54$, $p<.01$), söylenti yayma ($r=.52$, $p<.01$), ideolojik zorbalık ($r=.51$, $p<.01$) cinsel zorbalık ($r=.55$, $p<.01$) ve siber zorbalık ($r=.49$, $p<.01$) arasında yüksek düzeyde pozitif ve anlamlı ilişki bulunmuştur. Öte yandan zorbalık türleri ile sosyal beceri arasında anlamlı ilişki olmadığı ($p>.05$) belirlenmiştir.

Tablo 5. Zorbalık Türleri ve Çatışma Çözme Becerilerine Yönelik İhtiyaçlara İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi

Değişken	B	Standart Hata	β	t	p
Sabit	11.92	1.40		8.50	.00
Dışlama	.32	.06	.24	5.01	.00**
Fiziksel Zorbalık	.33	.11	.19	3.05	.00**
Söylenti Yayma	.10	.27	.02	.38	.70
İdeolojik Zorbalık	.40	.23	.11	1.68	.09
Cinsel Zorbalık	.40	.26	.11	1.53	.12
Siber Zorbalık	.61	.31	.12	1.93	.06

$R = .64$, $R^2 = .41$, $F = 42.82$, $*p < .05$, $**p < .01$

Tablo 2 incelendiğinde, zorbalık türlerinin çatışma çözme becerilerine yönelik ihtiyaçlara ait varyansın % 41'ini açıkladığı görülmektedir ($R = .64$, $R^2 = .41$, $F = 42.82$, $p < .01$). Yordayıcı değişkenler tek tek ele alınıp β ile t değerleri incelendiğinde, dışlamanın ($\beta = .24$, $t = 5.01$, $p < .01$) ve fiziksel zorbalığın ($\beta = .19$, $t = 3.305$, $p < .01$) çatışma çözme becerilerine yönelik ihtiyacın anlamlı birer yordayıcısı olduğu tespit edilmiştir. Söylenti yayma ($\beta = .02$, $t = .38$, $p > .05$), ideolojik zorbalık ($\beta = .11$, $t = 1.68$, $p > .05$), cinsel zorbalık ($\beta = .11$, $t = 1.53$, $p > .05$) ve siber zorbalığın ($\beta = .12$, $t = 1.93$, $p > .05$) ise çatışma çözmenin anlamlı bir yordayıcısı olmadığı görülmektedir.

TARTIŞMA

Araştırmanın temel amacı üniversite öğrencilerinin akran ilişkilerini akran zorbalığı, sosyal beceriler ve çatışma çözme becerilerine ihtiyaç duyma kavramları açısından incelemektir. Araştırmada çatışma çözme becerilerine yönelik ihtiyaçlar ile zorbalık arasında yüksek düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca erkeklerin çatışma çözme becerilerine kadınlardan daha çok ihtiyaç duyduğu bulgulanmıştır. Alanyazın incelendiğinde benzer bulgulara rastlanmıştır. Eğitim fakültesi öğrencileri ile yapılan bir çalışmada, çatışma çözme becerileri düzeyinin sosyal yaşamı doğrudan etkilediği ifade edilmiştir (Gündoğdu, vd., 2011). İğdeli (2018), üniversite öğrencileri ile yaptığı bir çalışmada zorbalığın grup içerisinde var olma çabası ile ilişkili olduğunu ifade etmiştir. Üniversitelerdeki zorbalığı inceleyen bir derleme çalışması üniversite ortamında akran zorbalığının oldukça yaygın olduğunu ve rekabet ortamının en önemli faktörlerden biri olduğunu ortaya koymuştur (Tight, 2023). Davis ve arkadaşlarının (2010) yaptığı çalışmanın bulguları arasında erkeklerin çatışma durumunda daha sert tutumlar sergiledikleri yer almaktadır. Bu durum erkeklerin daha yapıcı çözümlere ihtiyaç duyduklarını belirtmektedir. Bu bulgular çalışmanın bulguları ile paralellik göstermektedir.

Çatışma çözme becerilerine duyulan ihtiyaç üniversite öğrencilerinin içinde bulunduğu gelişim evresiyle ilişkilendirilebilir. Birçok fırsatların bulunduğu beliren yetişkinlik evresi, var olma ve hayata tutunma çağı olarak görülür (Atak ve Çok, 2010). Bu çağ içerisinde zorbalığa maruz kalan bir üniversite öğrencisinin çatışma çözme becerilerine ihtiyaç duyması ve bu çatışmaları çözüp gelişim çağının ödevlerinin yerine getirmesi bakımından önemli bir etken olarak görülebilir. Beliren yetişkinlik döneminde kurulan kişisel bağlar bireylerin hayatlarında önemli yer tutacağından (eş seçimi ve iş hayatı vb.) çatışma çözme becerilerine duyulan ihtiyaç doğal kabul edilebilir (Özgüngör ve Kapıkıran, 2011).

Araştırmada çatışma çözmeye yönelik duyulan ihtiyaç ile sosyal beceriler arasında düşük düzeyde pozitif anlamlı ilişki görülmüştür. Anlamlı ve pozitif bir ilişki görülmesi sosyal becerileri yüksek olan insanların daha fazla sosyal ilişkide bulunduğu bununla birlikte de daha fazla çatışmaya maruz kalması ile açıklanabilir. Daha fazla çatışmaya maruz kalan üniversite öğrencisinin çatışma çözme becerilerine yönelik ihtiyacının artması ile açıklanabilir. Ancak düşük düzeyde ilişkinin görülmesi çatışma çözme becerilerine yönelik ihtiyacın tek başına sosyal beceriler tarafından açıklanamayacağını göstermektedir. Nitekim bireysel ve çevresel faktörlerin etkili olduğu yapılan araştırmalarca ispatlanmıştır (Liu, Zeng ve Chang, 2025; Winardi, Prentice ve Weaven, 2022).

Zorbalık türlerinin çatışma çözmedeki varyansın %41'ini açıkladığı görülmektedir. Dışlama ve fiziksel zorbalığın çatışma çözme becerilerine olan ihtiyacı anlamlı bir şekilde yordadığı görülmüştür. Dışlama zorbalığı kurbanla konuşmama, görmezden gelme ve başkalarının da onunla konuşmasını engelleme olarak tanımlanabilir (Özkal, 2011). Dışlanan bireylerin yaşam tatminlerinin azaldığını ortaya koyan birçok çalışma mevcuttur (Shields vd., 2009; Szukielojc-Bienkunska, 2005; Bayram vd., 2010). Çelikkaleli ve Tümtaş (2017) yaptıkları çalışmada üniversite öğrencilerinin sosyal dışlanmalarının artması durumunda saldırganlıklarının da arttığını bulgulamışlardır. Dışlanma, akademik performansta düşüşe, kimlik krizlerine ve yeniden sosyalleşmede zorluklara neden olabilir (Özalp, 2025). Dışlanmış olmak bir anlamda toplumdaki mahrum kalmak olarak adlandırılabilir (Sevim, 2018). İnsanın sosyal bir varlık olduğu göz önüne alındığında dışlanma zorbalığına maruz kalan üniversite öğrencisinin çatışma çözme becerilerine ihtiyaç duyması anlaşılabilir bir durumdur. Fiziksel zorbalık; itekleme, vurma, yumruk atma gibi kişinin bedenine doğrudan temas içeren bir zorbalık türüdür (Özkal, 2001). Fiziksel zorbalığa maruz kalan bireylerde depresyon eğilimleri görülmeye başlanmıştır (Muslu, 2001). Fiziksel zorbalığa maruz kalmak benlik saygısını ve akademik performansı azaltmaktadır. Sadece kurbanın değil zorbanın da akademik başarısının düşüş gösterdiği Yıldırım ve Korkmaz'ın (2025) yaptıkları çalışmanın bulguları arasındadır. Bu bulgular araştırmanın bulgularını açıklar niteliktedir.

Araştırmanın bulguları arasında söylenti yayma zorbalığı, ideolojik zorbalık, cinsel zorbalık ve siber zorbalığın çatışma çözme becerilerini yordamadığı yer almaktadır. Söylenti yayma zorbalığı, hakkında istenmeyen iddiaların çıkması, sırlarını başkalarına anlatma olarak tanımlanmıştır. İdeolojik

zorbalık ise siyasi ya da dini görüşlerindeki farklılıklardan kaynaklanan zorbalık türüne verilen addır. Cinsel içerikli sözel ya da fiziksel zorbalığa maruz kalmaya cinsel zorbalık denmektedir. Siber zorbalık ise sanal ortamlar üzerinden kasıtlı olarak bireyi rahatsız eden davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Özkal, 2011; Aksaray, 2011). Bu tanımlar incelendiğinde söylenti yayma zorbalığı, ideolojik zorbalık ve siber zorbalığın insanın sosyal ve fiziksel yapısına doğrudan zarar vermediği, doğrudan zarar verse de dışlanma ya da fiziksel zorbalık kadar kısa süre içerisinde etkisinin görülmediği için çatışma çözme becerilerine yönelik ihtiyaç doğurmadığı kanısına varılabilir. Öte yandan cinsel zorbalık bireye hem ruhsal hem de zaman zaman fiziksel olarak zarar verdiği düşünüldüğünde araştırmanın bu bulgusu çelişkili görülebilir ancak alanyazında benzer bulgular bulunmaktadır. Durmuş'un (2013) yılında yaptığı çalışma cinsel tacize uğrayan üniversite öğrencilerinin %60,69'unun hiçbir tepki vermediğini ifade etmiştir. Katılımcılar tarafından anlaşılmama, rezil olma ve toplumsal tepkiler tepkisizliğin nedenleri arasında belirtilmiştir. Bu durumun bir başka nedeni olarak travma tepkileri gösterilebilir. Cinsel zorbalık bir tür travma etkisi yaratabilir ve cinsel bir travmanın etkisi diğer travma türlerine göre daha uzun süre sürdüğü belirtilmiştir (Kaya, 2022). Cinsel zorbalığa uğrayan kişilerin bu travmayı kendilerine yeniden yaşatacak tetikleyicilerden kaçınmaları beklenebilir (Goldberg, 2007). Ayrıca kaçınma stratejilerini kullanmanın travma sonrası büyümeyi desteklediği görülmüştür (Durak ve Durak, 2019; Tel, 2017). Cinsel zorbalığın cinsiyet faktörü açısından farklılaştığı, erkeklerin daha fazla cinsel zorbalığa maruz kaldığı çalışmanın bulguları arasındadır. Literatürde kadınların daha çok cinsel zorbalığa ya da tacize uğradığı çalışmalar çoğunluktadır (Derin, 2023). Alparıslan (2024) ise yaptığı çalışmada erkeklerin istenmeyen cinsel ilgiye kadınlardan daha çok maruz kaldığını belirtmiştir. Ayrıca bu sonuç kadınların cinsel zorbalığı bildirme sıklığının azlığı ile açıklanabilir. Cinsel Sağlık Dernekleri Federasyonunun (CİSEF) istatistiklerine göre cinsel şiddete maruz kalan kadınların %53'ü sessiz kalmayı tercih etmiştir (CİSEF, 2022). Bir diğer açıdan cinsel zorbalık içeren söylemler şaka ya da mizah yoluyla kimi zaman yumuşatılabilir. 631 katılımcı ile gerçekleştirilen bir çalışma göstermektedir ki cinsel zorbalıkların %36.53 'ü arkadaş ortamında gerçekleşmektedir (Durmuş, 2013). Bu durum aslında zorbalığın yumuşatılabileceği, hatta fark edilemeyeceği durumların doğabileceğini gösterebilir.

Öneriler

Üniversitelerde akran zorbalığı sıklıkla göz önüne alınmayan bir durumdur. Zorbalığı ve etkilerini göz önüne alan faaliyetlerle bu durumun önüne geçilebilir. Çatışma çözme becerilerine duyulan ihtiyaçların önemi araştırmanın bulguları arasındadır. Çatışma çözme becerileri ve sosyal becerileri yüksek üniversite öğrencileri daha verimli bir üniversite ve çalışma hayatı yürütebilirler. Bu bilgiler doğrultusunda üniversitelerde öncelikle tarama yapılarak akran zorbalığı yaşayan öğrencilerin tespit edilmesi ve bu öğrencilere gerekli psikolojik desteğin sağlanması önerilebilir. Ayrıca akran zorbalığına yol açması muhtemel öğrencilerin okul algısı ve okula bağlılık aidiyet gibi etkenlerin incelenmesi, akran zorbalığı konusunda önleyici rehberlik hizmetlerinin geliştirilmesini sağlayabilir. Bununla birlikte

üniversite öğrencilerinde akran zorbalığının çatışma çözme becerilerine yönelik ihtiyaç ve sosyal beceri ile ilişkili olduğuna dair bulgular doğrultusunda, üniversitelerde ya da yurtlarda görev yapan ruh sağlığı çalışanları akran zorbalığını önleme ve azaltma odaklı bireysel ve grupla psikolojik danışma oturumları ve psikoeğitim programları geliştirebilir.

Araştırmanın tarama modeli ile gerçekleştirilmesi, araştırmaya katılan bireylerin kendi durumlarına dair doğru ve yansız bildirimlerde bulunduğu varsayılması, verilerin çevrimiçi yollarla toplanması bu araştırmanın sınırlılıkları olarak değerlendirilebilir. Üniversite öğrencilerinde akran ilişkilerini etkileyen faktörlerin nitel, deneysel ve boylamsal olarak incelendiği araştırmaların yapılması, farklı demografik değişkenlerin nasıl farklılaştığının incelenmesi bu araştırma bulgularının genellenebilirliği açısından önem taşımaktadır.

Ek Beyan

- Yazarlar çalışmayı eşit oranda katkı sağlamıştır
- Bu çalışma herhangi bir kurum ya da organizasyon tarafından fonlanmamıştır.
- Bu çalışmanın herhangi bir aşamasında yapay zekadan faydalanılmamıştır.
- Bu çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.
- Makalenin tüm aşamalarında JEPS'in araştırma ve yayın etiği ilkelerine hareket uygun olarak hareket edilmiştir. Çalışmaya Bayburt Üniversitesinden alınan etik kurul izni ile başlanmıştır (Karar Tarihi: 05.06.2023, Sayı: E—82795991-020-136206).

KAYNAKÇA

- Akfırat, F. (2006). Sosyal yeterlilik, sosyal beceri ve yaratıcı drama. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(1), 40-58. <https://doi.org/10.21612/yader.2006.004>
- Aksaray, D. D. S. (2011). Siber zorbalık. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(2), 405-432. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cusosbil/issue/4387/60297>
- Alparslan, E. (2024). Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinde çevrimiçi cinsel tacize ilişkin bakış açılarının değerlendirilmesi (Tez No. 915878) [Tıpta Uzmanlık, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi-Sivas] Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Anna, S. B. (2005). Poverty and social exclusion in Poland. In *Seminar on poverty measurement, Paris* (Vol. 30).
- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55(5), 469–480. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.5.469>
- Arnett, J. J. (2006). Emerging Adulthood: Understanding the New Way of Coming of Age. In J. J. Arnett & J. L. Tanner (Eds.), *Emerging adults in America: Coming of age in the 21st century*. American Psychological Association. 3-19 <https://doi.org/10.1037/11381-001>

- Arslan, S. Ö. ve Savaşer, S. (2009). Okulda zorbalık. *Milli Eğitim Dergisi*, 39(184), 218-227. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/milliegitim/issue/36201/407174>
- Atak, H. ve Çok, F. (2010). İnsan yaşamında yeni bir dönem: Beliren yetişkinlik. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 17(1), 39-50. <https://www.cogepderg.com/pdf/65bdf192-201e-4bb0-813a-d69339a28cf1/articles/27682/cogepderg-17-39-En.pdf>
- Bayram, D., Sam, D., Aytaç, P., Aytaç, P. (2010). Yaşam tatmini ve sosyal dışlanma. *ISGUC The Journal of Industrial Relations and Human Resources*, 12(4), 79-92. <https://doi.org/10.4026/1303-2860.2010.0159.x>
- Beşel, M. C. (2023). Akran zorbalığıyla başa çıkmada sosyal beceri temelli psikoeğitim programının etkisinin incelenmesi (Tez No. 824818) [Yüksek lisans tezi, Ordu Üniversitesi- Ordu]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Bozgün, K. ve Pekdoğan, S. (2018). Öğretmen adaylarının sosyal beceri düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 8(4), 151-167. <https://doi.org/10.19126/suje.437918>
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2009). Bilimsel araştırma yöntemleri (3. Baskı). Pegem.
- Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği. (2022). Cinsel şiddet anketi sonuçları. CİSEF. <https://www.cisef.org.tr/anket-sonuclari/7/cinsel-siddet-anketi>
- Çelikkaleli, Ö., & Tümtaş, M. S. (2017). Üniversite öğrencilerinde sosyal dışlanma ile saldırganlık arasındaki ilişkide sosyal yabancılaşmanın aracı rolü. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (43), 156-175. <https://doi.org/10.21764/efd.14945>
- Davis, M. H., Capobianco, S., & Kraus, L. A. (2010). Gender differences in responding to conflict in the workplace: Evidence from a large sample of working adults. *Sex Roles*, 63(7), 500-514. <https://doi.org/10.1007/s11199-010-9828-9>
- Değirmenci, G. Y. (2022). Sosyal beceri eğitimi programının öğrenme güçlüğü olan çocukların sosyal becerileri üzerindeki etkililiğinin incelenmesi (Tez No. 743891) [Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi- Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Demirci, İ. (2017). Kendini bilme ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(5), 2711-2728. <https://doi.org/10.15869/itobiad.346203>
- Derin, G. D. (2023). Yetişkin bireylerin cinsel tacize yönelik tutumları ve tacize ilişkin duygularının tacizi reddetme ve tacizle başa çıkma stratejileri ile olan ilişkisi (Tez No. 817872) [Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi-İstanbul] Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Doğan, A. ve Cebioğlu, S. (2011). Beliren yetişkinlik: Ergenlikten yetişkinliğe uzanan bir dönem. *Türk Psikoloji Yazıları*, 14 (28), 11-21 <https://acikerisim.ege.edu.tr/items/80a9a1cc-8f58-4527-9b63-820f6c62a1e6/full>
- Durak M, Şenol Durak E. (2019). Tip-1 diyabetli hastalarda travma sonrası büyüme üzerinde baş etme stilleri ve kaçınma arasındaki ilişki. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar* 11:165-175. doi:10.18863/pgy.581335
- Durmuş, E. (2013). Cinsel taciz: Üniversite öğrencilerinin algı ve tepkileri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 15-30. <https://dergipark.org.tr/en/pub/inuefd/issue/8694/108608>

- Ekşi, H., Arıcan, T., & Yaman, G. (2016). Meslek lisesi öğrencilerinin riskli davranışlarının yordayıcısı olarak sosyal görünüş kaygısı ve mükemmeliyetçilik. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 527-545. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kefad/issue/59426/853601>
- Erem, F. (2008). Çatışma çözme eğitiminin şiddet yönelimli öğrencilerin velilerinin çatışma çözme becerileri üzerindeki etkisi (Tez No. 230950) [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi- İzmir]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Fraenkel, J. R., Wallen N. E. ve Hyun, H. H. (2012). How to design and evaluate research in education. McGraw Hill.
- Goldberg, C. B. (2007). The impact of training and conflict avoidance on responses to sexual harassment. *Psychology of Women Quarterly*, 31(1), 62-72. <https://doi.org/10.1111/j.1471-6402.2007.00331.x>
- Gökler, R. (2009). Okullarda akran zorbalığı. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 511-537. <https://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/view/565/436>
- Gündoğdu, R., Yavuzer, Y., & Karataş, Z. (2011). Eğitim fakültesi öğrencilerinin çatışma çözme becerilerinin ve kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Education Sciences*, 6(1), 341-361. <https://dergipark.org.tr/en/pub/nwsaedu/issue/19821/212138>
- Gürhan, N. (2017). Her yönü ile akran zorbalığı. *Türkiye Klinikleri Journal Psychiatr Nurs-Special Topics*, 3(2), 175-181. https://www.researchgate.net/profile/Nermin-Guerhan/publication/319257215_Her_Yonu_ile_Akran_Zorbaligi/links/599e7ea045851574f4b835bc/Her-Yoenue-ile-Akran-Zorbaligi.pdf?utm_source=webtekno
- Işık, M. (2018). İletişim bilimine giriş. Eğitim yayınevi.
- İğdeli, F. (2018). Üniversite öğrencilerinin siber zorbalık, siber mağduriyet ve siber zorbalık duyarlılıklarının çeşitli değişkenler bağlamında incelenmesi (Tez No. 515724) [Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi-Eskişehir] Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (1991). Teaching children to be peacemakers. Interaction Book Company.
- Kabasakal, Z. ve Çelik, N. (2010). Sosyal beceri eğitiminin ilköğretim öğrencilerinin sosyal uyum düzeylerine etkisi. *İlköğretim Online*, 9(1), 204-212 <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/90803>
- Kara, H. ve Kaçar, M. (2017). Akran zorbalığı ve toplumsal önemi: iki olgu sunumu. *Anadolu Kliniği Tıp Bilimleri Dergisi*, 22(2), 114-118. <https://doi.org/10.21673/anadoluklin.266047>
- Karahan, T. F. (2005). Bir iletişim ve çatışma çözme beceri eğitimi programının üniversite öğrencilerinin güvengenlik düzeylerine etkisi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 217-230. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/uefad/issue/16682/173345>
- Kaya, Y., & Arslan, S. (2022). Hemşirelik öğrencilerinde akran zorbalığı ile ilişkili faktörler ve kendini kabul arasındaki ilişki. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(4), 1641-1661. <https://doi.org/10.33206/mjss.993712>
- Kaya, Z. (2022). Travma psikolojik danışmanlığında kavramsal çerçeve. In F. Savi Çakar (Ed.), *Travma psikolojik danışmanlığı* (4. baskı, Bölüm 1). Pegem Akademi
- Kırdök, O. (2019). Genç yetişkinlik dönemi. F. Yurtal (Ed.), Yaşam boyu gelişim (1. baskı, s. 210-240) içinde. Nobel Akademik Yayıncılık.

- Kolburan, G. (2016). Şiddet ve zorbalığı önleme modeli olarak ara buluculuk eğitimleri. *Aydın İnsan ve Toplum Dergisi*, 2(3), 43-57. <https://acikarsiv.aydin.edu.tr/bitstream/11547/1672/1/Ayd%C4%B1n%20%C4%B0nsan%20ve%20Toplum%20Dergisi%20Say%C4%B1%203.pdf#page=49>
- Koruklu, N., Totan, T. ve Sağkal, A. S. (2015). Çatışma çözme becerilerine yönelik ihtiyaçlar ve çatışma durumlarını yönetme becerileri ölçeklerinin geçerlik ve güvenirliği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(2), 17-31. <https://doi.org/10.18037/ausbd.75744>
- Küçükşen, K., Biddevi, A., Yılmaz, B., Koçer, G. (2023). Ergenlikte maruz kalınan akran zorbalığının üniversite öğrencilerinin sosyal becerileri üzerindeki etkisi. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 6(02), 13-18. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/neufhsj/issue/82325/1386361>
- Liu, Y., Zeng, B. & Chang, L. Examining the links between sense of belonging, conflict resolution skills, emotional intelligence, and life satisfaction in Chinese universities. *BMC Psychol* 13, 431 (2025). <https://doi.org/10.1186/s40359-025-02742-9>
- Muslu, L. (2001). Kırsal bölgede eşleri tarafından fiziksel şiddet gören ve görmeyen kadınların benlik saygısı düzeylerinin belirlenmesi (Tez No. 123914) [Yüksek lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli] Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Olweus D. (1993). *Bullying at school: What we know and what we can do*. Oxford: Blackwell Publishers.
- Öz, S., & Levent, A. F. (2022). Yükseköğretimde akran zorbalığına ilişkin öğretim elemanlarının görüşleri. *Yükseköğretim Dergisi*, 12(3), 474-485. <https://doi.org/10.2399/yod.21.832834>
- Özalp, A. (2025). Farklılıkların gölgesinde: ilahiyat fakültesi öğrencilerinin sosyal dışlanma ve entegrasyon deneyimleri üzerine nitel bir araştırma. *Eskiye*, (56), 155-188. <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1329850>
- Özgüngör, S., & Kapıkıran, N. A. (2011). Erikson'un psikososyal gelişim dönemleri ölçeklerinin Türk kültürüne uygunluğunun karşılaştırmalı olarak incelenmesi: Ön bulgular. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(36), 132-145. https://openurl.ebsco.com/EPDB%3Aagcd%3A3%3A22730739/detailv2?sid=ebsco%3Aplink%3Ascholar&id=ebsco%3Aagcd%3A82233475&crl=c&link_origin=scholar.google.com
- Özkal, U. Ü. (2011). Üniversite öğrencileri arasında zorbalık ve zorbalığın psikolojik sorunlarla ilişkisi (Tez No. 302898) [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi- Ankara] Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Palahan, S. (2022). Relationships between students' social roles and academic performance based on social network analysis. *Rangsit Journal of Educational Studies*, 9(1), 35-50. <https://doi.org/10.14456/rjes.2022.5>
- Pişkin, M. (2003). Okullarımızda yaygın bir sorun: akran zorbalığı. VII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özetleri, 125.
- Sabır, G. (2024). Beliren yetişkinlik döneminde büyüme korkusu ve benlik farklılaşma düzeyinin ikili ilişkilerdeki çatışma çözme becerilerine olan etkisinin incelenmesi (Tez No. 845078) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi-İstanbul] Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Sánchez-Queija, I., García-Moya, I., & Moreno, C. (2017). Trend analysis of bullying victimization prevalence in Spanish adolescent youth at school. *Journal of school health*, 87(6), 457-464. <https://doi.org/10.1111/josh.12513>

- Schroeder, P.A., Basken, A., Engstrom, L., & Heald, L. (2000). Using cooperative learning strategies to improve social skills. *Dissertation Theses Reports*, 4 – 39
<https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED443555.pdf>
- Sevim, K. (2018). Üniversite öğrencilerinde benlik saygısı ve damgalama eğilimi arasındaki ilişki (Tez No. 540673) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi-İstanbul] Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Sevinç, S. (2010). Mersin üniversitesi birinci sınıf öğrencilerinin akademik, sosyal, kişisel ve kurumsal uyumlarını olumsuz etkileyen faktörlerin incelenmesi (Tez No. 264190) [Yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi- Mersin] Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Shields, M. A., Wheatley Price, S., & Wooden, M. (2009). Life satisfaction and the economic and social characteristics of neighbourhoods. *Journal of Population Economics*, 22(2), 421-443. <https://doi.org/10.1007/s00148-007-0146-7>
- Sinkkonen, H. M., Puhakka, H. ve Meriläinen, M. (2014). Bullying at a university: students' experiences of bullying. *Studies in Higher Education*, 39(1), 153-165. doi: 10.1080/03075079.2011.649726
- Şeker Yılmaz, H. (2024). Ankara'da öğrenim gören lise öğrencilerinin kişilik özellikleri ile akran zorbalığı ilişkisi (Tez No. 915833) [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi- Ankara] Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Tabachnick, B. B. ve Fidell, L. S. (2020). Çok değişkenli istatistiklerin kullanımı (Çev. M. Baloğlu). 6. Basımdan Çeviri. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Takizawa, R., Maughan, B. & Arseneault, L. (2014). Adult health outcomes of childhood bullying victimization: Evidence from a five-decade longitudinal British Birth Cohort. *The American Journal of Psychiatry*, 171(7), 777-784. doi:10.1176/appi.ajp.2014.13101401
- Tatar, A., & Ayhan, D. (2024). Üniversite lisans programları öğrencilerinde akademik başarı, sosyal beceri ilişkisi: ön çalışma. *Social Mentality and Researcher Thinkers Journal (Smart Journal)*, 9(78), 5428-5434. 10.29228/smryj.73964
- Tel, F. D. (2017). Travma yaşamış üniversite öğrencilerinin benlik saygıları ve travma sonrası büyüme düzeyleri arasındaki ilişkide stresle başa çıkmanın aracılık rolü (Tez No. 479918) [Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi-Eskişehir] Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Tight, M. Bullying in higher education: an endemic problem? *Tert Educ Manag* 29, 123–137 (2023). <https://doi.org/10.1007/s11233-023-09124-z>
- Turgut, T.E. (2021). Sosyal beceri eğitimi programının spor öğrenimi gören öğrencilerin sosyal beceri algıları üzerine etkisi (Tez No. 689867) [Yüksek lisans tezi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi- Manisa] Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Winardi, M. A., Prentice, C., & Weaven, S. (2022). Systematic literature review on emotional intelligence and conflict management. *Journal of Global Scholars of Marketing Science*, 32(3), 372-397. <https://doi.org/10.1080/21639159.2020.1808847>
- Yıldırım, H. Ş. ve Korkmaz, M. (2025). Üniversitenin akademik başarıları üzerinde akran zorbalığının etkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (74), 208-221. <https://doi.org/10.21764/maeuefd.1502023>
- Yıldırım, R. (2012). Akran zorbalığı. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 39-51. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cbayarsos/issue/4066/53631>

Yüksel, G. (1998). Sosyal beceri envanterinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(9), 39-48.
<https://doi.org/10.17066/pdrd.53648>